

RONDLEIDING

Kessels Museum Tilburg

**Muziek-
beleving
voor jong
en oud**

KESSELS
 MUSEUM

Welkom in het Kessels Museum

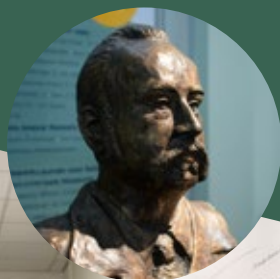
Het Kessels Museum beheert de nalatenschap van Mathieu Kessels en zijn befaamde muziekinstrumentenfabriek.

Het Kessels Museum maakt dit bijzondere stukje Tilburgse geschiedenis toegankelijk voor een groot publiek.

We vertellen je de verhalen over de familie Kessels en de fabrieken, over de instrumenten en instrumentenmakers én over de drukkerij en marketing. Een rijke geschiedenis die Tilburg onmiskenbaar heeft gevormd tot de stad die het vandaag is.

Via de tijdlijn die vormgegeven is als notenbalk kom je alles te weten over de Kessels muziekinstrumentenfabriek. Hoe ontwikkelde Kessels zich als ondernemer, welke muzikale invloeden heersten er en welke visies waren de norm in zijn tijd? Deze tijdlijn zet breed en helder uiteen hoe de geschiedenis zich heeft ontwikkeld in de context van de tijd.

De tijdlijn neemt je mee en vertelt het verhaal van Kessels

Mathieu Kessels is in 1858 in Heerlen geboren. Met zijn oudere broer Jos speelt hij als kind al harmonietje. Ze krijgen krijgen beiden dan ook al vroeg muzikles. De broers blijken direct talentvol en staan al op jonge leeftijd als dirigent voor harmonieën en zangkoren. In 1880 beginnen ze samen een muziek-uitgeverij en -drukkerij.

Mathieu Kessels schrijft lesmethodes voor bijna alle instrumenten die gangbaar zijn in een harmonie of fanfare en hij geeft ze ook zelf uit. Daarnaast geeft hij muziekbladen uit voor harmonieën en koren. Zo geeft hij 'De Muziekbode' uit, aanvankelijk een tweewekelijks, later wekelijks blad. In dit blad staat informatie over componisten, muziekinstrumenten, agenda's, programma's en recensies van optredens van over de hele wereld. Ook belangrijke benoemingen en verschuivingen bij orkesten en koren wereldwijd worden erin vermeld: een spreekbuis voor de muziekwereld. Het aantal abonnees reikt uiteindelijk tot 4.500.

Jos, de twee jaar oudere broer van Mathieu, komt in 1885 naar Tilburg om dirigent/directeur te worden van de N.K. Harmonie. Jos nodigt zijn broer uit om het uitgeven, drukken en handelen in instrumenten van Heerlen naar Tilburg te verplaatsen. Er is een groot potentieel en bovendien geen concurrentie. Voordat Mathieu naar Tilburg verhuist, trouwt hij op 18 mei 1885 met Maria Crijns. In 1886 verhuizen ze naar Tilburg. De ouders van de broers verhuizen eveneens naar Tilburg, nu er toch geen kinderen meer in Heerlen wonen. Vader gaat in de fabriek van zijn zoon werken als hoofd expeditie.

Mathieu krijgt met Maria in totaal negen kinderen. Het bekendste kind is Marietje, zijn tweede dochter, die in 1900 als elfjarig meisje wordt verkracht en vermoord in de Noordhoekse 'Heilig Hart' kerk. Er is tot op de dag van vandaag geen dader gevonden en het houdt 125 jaar na dato de gemoederen nog steeds bezig.

Familie en muzikaliteit

Gezin van herkomst

- Vader: Pieter Joseph Kessels (kleermaker).
- Moeder: Maria Catharina Wetzels.

Plaats van herkomst

- Heerlen, Limburg.

Verhuizing naar Tilburg

- Mathieu verhuisde in 1886 naar Tilburg, gevolgd door zijn ouders. Zijn oudere broer Jos was twee jaar eerder al naar Tilburg gegaan.

Woonadressen van Mathieu Kessels

- Willem II-straat 16.
- Lange Pad 23.
- Industriestraat 44.

Eigen gezin

- Met zijn vrouw Maria Crijns krijgt hij 9 kinderen, waaronder Marietje die in 1900 verkracht en vermoord is in de Noordhoekse 'Heilig Hart' kerk.

Muzikaliteit

- Vanaf 8 jaar muzieklessen en met Jos 'harmonietje spelen'.
- Opleiding in Heerlen en Aken.
- Drukkerij/uitgeverij (Muziekbode 1880).
- Dirigent (koren en harmonieën).
- Componeren en arrangeren.
- Lesgeven en lesmethoden schrijven.
- Concourssysteem en jurering-regelement maken.

Fabrieken

Van waskeuken tot fabriek

Je gaat nu de trap op naar de eerste verdieping. Voordat je de zaal binnenloopt, zie je rechts op de muur een groot briefhoofd in Franse stijl. Daarop staan onder andere de fabriek en het woonhuis afgebeeld.

Alle plekken waar Mathieu Kessels heeft gewoond en gewerkt, vind je in een straal van 500 meter rondom dit museum. Hij handelt in instrumenten, onderhoudt contacten met Parijs voor reparaties en is niet van plan een muziekinstrumentenfabriek te beginnen. Het loopt anders door de komst van twee berooide Saksen die in 1887 voor Kessels instrumenten willen repareren. Ze beginnen in de waskeuken van het huis, die als werkplaats gaat dienen op Willem II-straat 16.

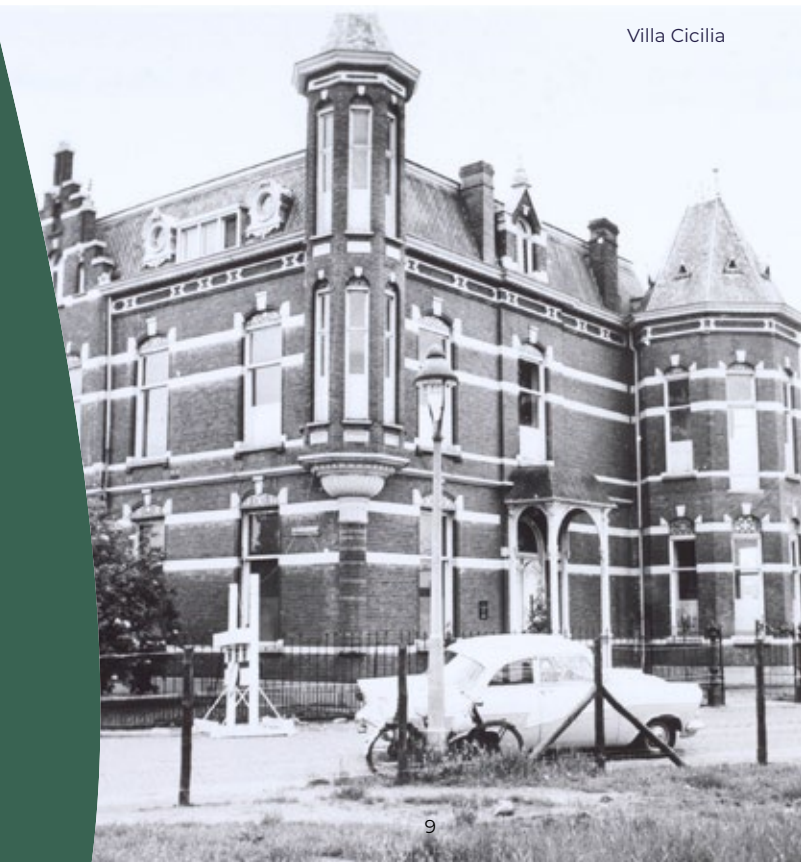
Van locatie naar locatie

Het aantal werknemers breidt uit en snel wordt de ruimte te klein. Antoon Gimbrete (onderdirecteur en tweede dirigent bij N.K.Harmonie, onder Jos Kessels) heeft in zijn parapluafabriek nog ruimte over. Hij verhuurt die in 1888 aan Mathieu Kessels.

De groei van de onderneming zet door en gaat van locatie naar locatie.

De onderneming verhuist van de Wolstraat naar het Wilhelminapark 23 en in 1898 naar het nieuwe fabriekspand Industriestraat 46. Privé verhuist hij naar het naastgelegen nieuwe huis Villa Cecilia, aan de Industriestraat 44. Deze zijn beide ontworpen door architect Cees van Hoof. De fabriek heeft drie bouwlagen en meer dan 40 ateliers. Er is ruimte voor de drukkerij, uitgeverij en voor opslag van alle instrumenten. Na zijn schorsing als directeur begint Mathieu Kessels een nieuwe fabriek (nieuwbouw in 1915) op adres Industriestraat 56.

Villa Cecilia

Fabrieken

Willem II straat 16

1887 - 1888

- In de waskeuken werken uiteindelijk 6 mensen.

Wolstraat 21 (huidige Telexstraat)

1888 - 1891

- Huurt pand van Antoon Gimbrère.
- Groei van 6 naar 42 medewerkers.

Wilhelminapark 23 (voorheen de Veldhoven)

1891 - 1897

- Huurt pand van Antoon Gimbrère.
- Uiteindelijk 63 medewerkers.

Industriestraat 46 (stond in het huidige Spoorpark)

1897 - 1914

- Eerst 110 meter lang; vanaf 1903, 130 meter.
- Uitbreiding van 2 lokalen en 7 privaten.
- Groei tot 218 medewerkers.

Industriestraat 56

(stond in het huidige Spoorpark)

1915 - 1932

- Na een ruzie met een geldschietster wordt Mathieu buitengesloten van zijn fabriek op Industriestraat 46 en besluit hij een nieuwe fabriek te bouwen op Industriestraat 56.
- Groei van 12 naar 58 medewerkers in 10 jaar.

Voortzetting bedrijf

Na 1932

Na overlijden van Mathieu Kessels hebben zijn drie zoons getracht het bedrijf voort te zetten.

- Mathijs (= Mathieu jr.) bedrijf in muziekinstrumenten in Gratem.
- Paul neemt de uitgeverij over; deze wordt in 1958 opgeheven.
- Hendrik neemt de productie van de blaas- en slaginstrumenten over en via vestiging in Den Haag en later in Maastricht komt hij weer in Tilburg. In 1940 huurt hij voor zijn bedrijf 'Vereenigde Instrumenten Fabriek' ruimte in het oude pand van de eerste fabriek van Kessels (Industriestraat 46).
- In 1954 is het definitieve einde van de fabricage van muziekinstrumenten onder de naam Kessels.

Instrumenten

Uitbreiding in fabriek en assortiment

In totaal zijn er meer dan 500.000 instrumenten in de fabrieken van Kessels geproduceerd. Deze zijn te verdelen in: koper-, hout-, snaar- en slaginstrumenten. Kessels levert in Nederland aan meer dan 2.000 harmonie- en fanfaregezelschappen. Bovendien gaan zijn instrumenten de hele wereld over.

Koperinstrumenten

- Bombardon
- Bugel
- Euphonium
- Helicon
- Piston
- Trompet
- Ventieltrombone

Snaarinstrumenten

- Cello
- Citer
- Contrabas
- Gitaar
- Harmonium
- Piano
- Pianola
- Viool
- Violin

Houtinstrumenten

- Dwarsfluit
- Hobo
- Klarinet
- Piccolo
- Saxofoon

Slaginstrumenten

- Marimba
- Pauken
- Trommels

Diversen

- Kalligron (muziekdoosje)
- Schellenboom
- Vaandels

Bekend is een bestelling uit 1895 van het Turkse leger: 4.800 instrumenten om 48 militaire fanfares te voorzien. Aanvankelijk (1887-1889) worden alleen koperinstrumenten gerepareerd; later maakt men ook zelf instrumenten in de eerste fabriek aan de Wolstraat 21. In de tweede fabriek aan het Wilhelminapark maakt Mathieu Kessels ook houtinstrumenten. Eerst handelt hij in het Wilhelminapark (toen nog De Veldhoven geheten) in harmoniums en is ze daar later ook zelf gaan bouwen. Dit was veelal zijn werkwijze: eerst kijken wat er allemaal op de markt is en daarin handelen en daarna zelf gaan maken. Hetzelfde procédé volgt Mathieu met piano's: eerst handelen, daarna zelf bouwen. Zeker toen hij meer ruimte kreeg aan de Industriestraat 46.

Eerst zie je de trompetten, pistons en bugels (boven op de vitrinekast) die er aanvankelijk gemaakt worden. Daarna komen de saxofoons. De saxofoon die in de laatste vitrine staat op deze etage en tot de lijn perfectionné professional behoort, heeft op de Wereldtentoonstelling van Antwerpen in 1894 een eerste prijs gekregen.

Instrumentenmakers

Mathieu Kessels heeft veel connecties in Europa, ja zelfs over de hele wereld; hij heeft een wereldwijd netwerk. Mensen die goed zijn in muziek en kennis hebben van instrumenten maken.

Hij nodigt de mensen uit om voor hem te komen werken. Zo komt Rossmeisl naar Tilburg, alsook Birker en Kretschmar. Zij zijn dermate goed in hun vak dat zij het uiteindelijke instrument goedkeuren. Als het hun goedkeuring krijgt laten ze een eigen meesterteken op het instrument achter. Dat houdt wel in dat als een goedgekeurd instrument om welke reden dan ook terugkomt naar de fabriek, 'de meester' de schade uit eigen zak moet betalen.

Aangezien er aanvankelijk niet veel Nederlandse muziekinstrumentenmakers zijn, stromen ze in via andere beroepen zoals timmerman en koperslager. Een koperslager wordt door een interne opleiding bij Kessels paukenmaker.

Een timmerman wordt door ervaring pianomaker. Zo begint Jan Passier sr. als koperslager in 1898 bij Kessels en wordt uiteindelijk paukenmaker. Hij is zo goed in zijn werk dat hij het tot meester schopt en een eigen meesterteken mag achterlaten op de instrumenten die hij keurt. Een ovaaltje met de letters JP erin.

Alleen al in Tilburg zijn er zes bedrijven te noemen die een toeleverende óf afnemende rol hebben gespeeld en die dankzij Kessels voor zichzelf zijn begonnen. Birker, Peeters, van Gorp, Rossmeisl, Passier en Pfeiffer kunnen worden genoemd als 'navolgers van Kessels'.

In het restauratie-atelier van het museum, worden doorlopend machines, gereedschappen en muziekinstrumenten gerestaureerd, gerepareerd of geconserveerd, zowel uit de collectie van het museum als van particulieren. Ook niet-Kessels instrumenten worden hier bespeelbaar gemaakt en beschikbaar gesteld voor bijvoorbeeld het muziekonderwijs.

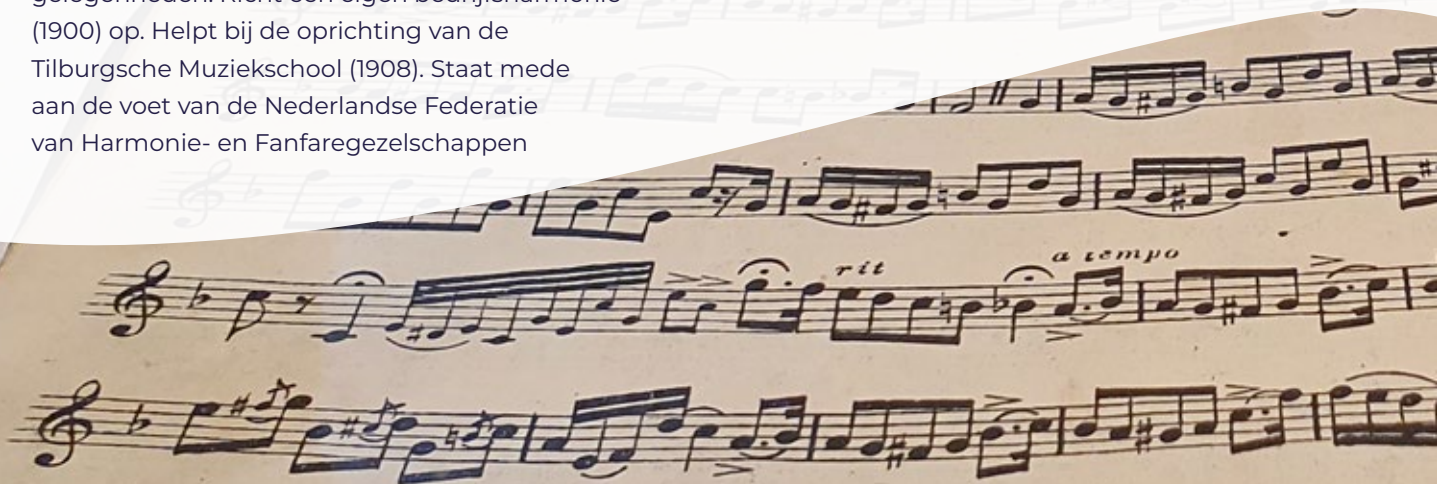
Je volgt de route naar de tweede verdieping. In de vitrine vind je diverse documenten die door Mathieu Kessels geschreven, uitgegeven, gecomponeerd of geproduceerd zijn.

Mathieu Kessels geeft 'De Muziekbode' uit, 'La Harpe' en La Lyre'. Vanuit een feuilleton in 'De Muziekbode' voor kapelmeesters stelt hij een gids samen die hij drie keer (1890, 1898 en 1910) in zijn carrière uitgeeft.

Hij organiseert concoursen (1887, 1888), regelt grote orkesten (1895, 1898) bij speciale gelegenheden. Richt een eigen bedrijfsharmonie (1900) op. Helpt bij de oprichting van de Tilburgsche Muziekschool (1908). Staat mede aan de voet van de Nederlandse Federatie van Harmonie- en Fanfaregezelschappen

(NFHFG, 1910). Neemt met zijn voornamelijk tweede harmonie deel aan buitenlandse concoursen Crystal Palace (1910), Parijs ((1912), Chalons sùr Marne (1913) en Rouen (1913) april.

Belangrijk weetje: bij Kessels kregen werknemers tijd om muziek te maken. En dat kunnen kinderen hier op zolder ook doen in het MuziekLab; experimenteren met muziek! Daarnaast wordt door historisch archiefmedewerkers gereedschappen, machines, instrumenten, muziekstukken, catalogi, foto's en dergelijke nader gerubriceerd, beschreven en opgenomen in een database.

MuziekLab

Het MuziekLab is dé ruimte waar je kennis kunt maken met uiteenlopende manieren van muziek maken. Hier mag je zélf experimenteren met klanken om zo muziek maken te ontdekken.

Speurtocht

Voor kinderen is er een muzikale speurtocht die hen meeneemt op ontdekkingstocht in het museum. Zo leren ze alles over de muziekgeschiedenis van Tilburg.

Workshop

Op woensdag- en vrijdagmiddag kun je meedoen aan een workshop 'eigen muziekinstrumentje bouwen'. Samen met een begeleider maak je je eigen instrumentje waar je ook al meteen op kunt spelen!

Verjaardagsfeestje

Wist je dat je in het MuziekLab ook je verjaardagsfeestje kunt vieren? Hoe gezellig is het om met je vriendjes en vriendinnetjes op een creatieve en muzikale manier samen aan de slag gaan!

Educatieprogramma's

Het Kessels Museum biedt interessante educatieprogramma's voor zowel basisscholen als het voortgezet onderwijs.

Leerlingen leren op een speelse manier over muziek, erfgoed, instrumenten en makerschap.

Meer informatie over het MuziekLab en het aanbod vind je op www.kesselsmuseum.nl/muzieklab

**Ontdek de
wereld van
muziek!**

Kessels Museum

📍 Huis van Muziek
Stationsstraat 26
5038 ED Tilburg

Contact

✉ info@kesselsmuseum.nl
☎ 013 590 72 24
@ [kesselsmuseum](#)
f [kesselsmuseum](#)
in [kessels-museum](#)

Historische teksten: Jos Smits, Irma van Helvert en Jan de Laat

Fotografie: Wil van Gool

Ontwerp: Ontwerp van de Buren

KESSELS
MUSEUM

kesselsmuseum.nl